

Uttalelse fra NRS:

Hvordan pensjonsordninger etter ny tjenstepensjonslov skal behandles

regnskapsmessig

(Desember 2013)

Bakgrunn

Ny lov om kollektiv tjenstepensjonsforsikring (tjenstepensjonsloven) trer i kraft fra 1. januar 2014. Tjenstepensjonsloven vil gjelde i tillegg til lov om ytelsesbasert foretakspensjon og lov om innskuddspensjon. Tjenstepensjonsloven bygger på elementer både fra foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven og har derfor blitt omtalt som en «hybrid».

Denne uttalelsen omhandler hvordan alderspensjonsordninger organisert i henhold til tjenstepensjonsloven skal behandles regnskapsmessig for foretak som følger IAS 19.

Hovedvilkår i ny tjenstepensjonslov

Nedenfor følger en oppsummering av hovedvilkårene i loven som er av betydning for den regnskapsmessige behandlingen:

- Arbeidsgiver skal i opptjeningsperioden bygge opp medlemmenes pensjonsbeholdning ved årlige innskudd i prosent av lønn. Maksimalsatsene for innskudd er 7 prosent av lønn mellom 0 og 12 G, med mulighet for et tilleggsinnskudd på inntil 18,1 prosent for lønn mellom 7,1 og 12 G (det vil si maksimalt 25,1 prosent av lønn mellom 7,1 og 12 G).
- Loven innebærer fleksibilitet for arbeidsgiver til å velge om pensjonsbeholdningen i opptjeningstiden skal reguleres med lønnsveksten (alminnelig lønnsvekst i samfunnet eller med lønnsveksten i foretaket) eller med avkastningen.
- Dersom arbeidsgiver velger å lønnsregulere pensjonsbeholdningen i opptjeningstiden, skal pensjonsinnsretningen (livselskapet eller pensjonskassen) garantere at pensjonsbeholdningen ikke kan synke i nominell verdi (såkalt «nullgaranti»). Arbeidsgiver må betale en pris for denne rentegarantien, som kun har betydning for arbeidsgiver som sikring mot negativ avkastning. Når avkastningen er lavere enn lønnsveksten, må arbeidsgiver dekke differansen.
- Pensjonsproduktet er forsikringsbasert med såkalt dødelighetsarv. Det vil si at ved død både i opptjeningstiden og utbetalingstiden tilfaller pensjonskapitalen forsikringsfellesskapet (de som lever lenge).
- I opptjeningsperioden vil pensjonsbeholdningen øke med årlig innskudd, avkastning og tilført dødelighetsarv.
- Fleksibel alderspensjon gjelder som for ytelsespensjon og innskuddspensjon, det vil si med mulighet for uttak av pensjon tidligst fra 62 år, og fortsatt pensjonsopptjening dersom arbeidstaker fortsetter i arbeid.
- Alderspensjonen skal som en hovedregel utbetales livsvarig, men det kan inntas vilkår i pensjonsplanen om at alderspensjon skal utbetales i minst 10 år og uansett minst til fylte 80 år.

Regnskapsmessig vurdering av ny tjenstepensjon

Ved vurderingen av regnskapsmessig klassifisering av ordninger etter ny tjenstepensjonslov er følgende kriterier vurdert å være av betydning:

- Hvilke kontantstrømmer som knytter seg til modellene innenfor tjenstepensjonsloven
- Administrasjonskostnader
- Hvordan sparing til ny tjenstepensjon skjer og foretakets risiko utover innbetalt premie
- Hvilken effekt eventuell rentegaranti og valg av lønnsregulering av pensjonsbeholdningen i opptjeningsperioden og utbetalingsperioden får for klassifiseringen

Vurderingen foretas med basis i IAS 19.30 som utdyper nærmere kriterier for at det foreligger en ytelsesbasert plan:

30. I ytelsesbaserte pensjonsordninger vil

- a) foretakets plikt være å sørge for de avtalte ytelsene til nåværende og tidligere ansatte, og*
- b) den aktuariemessige risikoen (at ytelsene vil koste mer enn forventet) og investeringsrisikoen i realiteten falle på foretaket. Dersom den aktuariemessige eller investeringsmessige utviklingen blir dårligere enn forventet, kan foretakets plikt øke.*

Kontantstrømmer tilknyttet de ulike modeller innenfor tjenstepensjonsloven

Hvilke kontantstrømmer som forventes utbetalt fra foretaket innenfor tjenstepensjonsloven kan kategoriseres i to; kontantstrømmer som er obligatoriske for alle avtaler og avtalespesifikke kontantstrømmer. Kontantstrømmer som vil være obligatorisk for alle avtaler er:

- Bidrag til pensjonssparing – normalt i prosent av lønn
- Administrasjonskostnader – for å drifte ordningen og forestå utbetalinger
- Forvaltningskostnader - for å forvalte pensjonsmidler
- Premie for innskuddsfritak ved arbeidsuførhet

Avtalen som regulerer de obligatoriske kontantstrømmene gir ikke det enkelte foretak ytterligere risiko utover selve utbetalingen. Dette gjelder også for premie for innskuddsfritak som er å betrakte som en årlig forsikringsdekning som utgjør en periodekostnad og således ikke påvirker klassifisering av ordningen.

Kontantstrømmer som er avtalespesifikke er:

- Premie for rentegaranti – premie for å sikre et gulv på avkastningen på pensjonsmidlene over en periode,
- Reguleringspremie - premie for å dekke avtalt regulering i opptjeningsperioden og/eller utbetalingsperioden dersom oppnådd avkastning ikke er tilstrekkelig

Avtalen som regulerer de avtalespesifikke kontantstrømmer kan gi det enkelte foretak risiko for merutbetalinger i form av forhøyede premier dersom premiebeløpet ikke forventes å være tilstrekkelig til å dekke avtalt rentegaranti eller reguleringspremie.

Administrasjonskostnader og forvaltningskostnader

I henhold til IAS 19.130 skal forvaltningskostnader trekkes fra avkastningen på midlene, og ender dermed løpende i andre inntekter og kostnader (other comprehensive income). Forvaltningskostnader innregnes således etter hvert som forvaltningstjenestene utføres og skal ikke inngå i påløpt pensjonsforpliktelse (DBO).

Administrasjonskostnader kan ikke trekkes fra midlene, men skal innregnes når tjenestene utføres, jf. IAS 19 BC 127. I følge lov om tjenestepensjon § 4-8 skal administrasjonskostnader, forvaltningskostnader, rentegarantipremie og premie for innskuddsfritak ved uførhet årlig dekkes av foretaket.

Selv om administrasjonskostnader skal kostnadsføres etter hvert som de påløper og følgelig ikke skal inngå i påløpt pensjonsforpliktelse (DBO), må det vurderes om foretakets ansvar for administrasjonskostnader utgjør en relevant vurderingsfaktor i klassifiseringen av pensjonsordningen som henholdsvis innskuddsordning eller ytelsesbasert ordning.

Foretakets ansvar for administrasjonskostnader utgjør betaling for en tjeneste og medfører ikke aktuarmessig risiko for påløpt pensjonsforpliktelse (DBO). Administrasjonskostnadene utgjør heller ingen investeringsrisiko for foretaket. Det foreligger således gode argumenter for at foretakets ansvar for administrasjonskostnader ikke utgjør en relevant vurderingsfaktor i klassifiseringen av ordningen. Dette legges til grunn i den videre vurderingen.

Sparing til ny tjenestepensjon og foretakets risiko utover innbetalt premie

Årlig tilskudd fra foretaket skal utgjøre en prosentandel av lønn jf. §§ 4-2 annet ledd og 4-7 første ledd. Medlemmets pensjonsbeholdning reguleres årlig i opptjeningsperioden som en hovedregel ved den avkastning som oppnås ved forvaltning av midlene i pensjonsbeholdningen jf. lovens § 4-5 fjerde ledd.

Foretaket garanterer ikke for pensjonsytelsen utover innbetaling av månedlig beløp, og har verken aktuarmessig risiko for fremtidig ytelse eller investeringsrisiko for eiendelene. I sin reneste form anses derfor ordningen å falle inn under definisjonen av innskuddsordning i henhold til IAS 19.28.

Valgfri garantert regulering av pensjonsbeholdningen

Foretaket kan bestemme at pensjonsbeholdningen skal garanteres en årlig regulering i opptjeningsperioden jf. lovens § 4-6 og i utbetalingsperioden jf. lovens § 4-14 første ledd. Pensjonsinnretningen skal garantere at pensjonsordningens midler ikke reduseres som følge av negativt avkastningsresultat (nullgaranti) jf. lovens § 5-1 annet ledd. Foretaket betaler en pris for denne rentegarantien. Det er foretaket som har ansvar for eventuell udekket del av regulering i opptjeningsperioden og i utbetalingsperioden utover den garanterte renten.

Dersom årets avkastning ikke er tilstrekkelig, dekkes midler til regulering ved overføring av midler fra reguleringsfondet (i opptjeningsperioden) og fra pensjonsreguleringsfondet (i utbetalingstiden). Foretaket gjør et årlig frikjøp for denne garantien i form en av premiebetaling til pensjonsinretningen..

IAS 19.29. b) beskriver at et foretak som har en... «juridisk eller underforstått plikt i form av en garanti om en nærmere angitt avkastning på bidragene» er et eksempel på en ordning der foretakets plikt ikke er begrenset til månedlig avtalt beløp og derfor ikke kan klassifiseres som innskuddsordning. Videre er i det IAS 19.30, jf. over, angitt at det er en ytelsesordning dersom investeringsrisikoen i realiteten faller på foretaket. Ordninger hvor det foreligger ansvar for foretaket for investeringsrisiko klassifiseres regnskapsmessig som ytelsesbaserte ordninger.

Oppsummering og konklusjon

Oppsummert følger en tabell over ulike kombinasjoner som i følge Lov om tjenstepensjon teoretisk er mulig og tilhørende konklusjon med hensyn til regnskapsmessig klassifisering av ordningen som ytelses- eller innskuddsordning. Tabellen skisserer to hovedalternativer presentert som henholdsvis avkastningsbasert og garantibasert samt de ulike faktorerens betydning for klassifiseringen.

Mulige tjenstepensjonsprodukter basert på lov om tjenstepensjon:

	Regulering av pensjonsbeholdning i opptjeningsperioden	Regulering av pensjonsbeholdning i utbetalingstiden	Forventede kontantstrømmer fra foretaket	Investeringsvalg besluttet	Regnskapsmessig klassifisering
Avkastningsbasert	Avkastning	Avkastning	Obligatoriske	Individuelt	Innskuddsordning
Garantibasert	Avkastning	Avkastning	Obligatoriske og avtalespesifikke	Foretak ¹	Ytelsesordning
	Avkastning	Rentegaranti ²	Obligatoriske og avtalespesifikke	Foretak	Ytelsesordning
	Garanti	Rentegaranti	Obligatoriske og avtalespesifikke	Foretak	Ytelsesordning
	Garanti	Avkastning ²	Obligatoriske og avtalespesifikke	Individuelt	Ytelsesordning

¹ Foretaket må garantere for en minimumsavkastning ≥ 0 , som konverterer ordningen til en rentegaranti ordning

² Ikke forventet produkt grunnet markedsmekanismer/pris på rentegaranti